

... . Ἀπό τήν Ποντιακή λαογραφία

... . Σ Η Μ Α

Τραντέλλενοι.Γίγαντες Ἕλληνες στά βάθη τῆς Ἀνατολῆς.—Ἀείμενο
Στάθη Εὐσταθιάδης.Στή λύρα ὁ Γιωργούλης Κουγιουμτζίδης,ὁ Γιῶργος Κου-
σίδης καί ὁ Παναγιώτης Ἀσλανίδης.Συμμετέχει ὁ Χρῦσανθος.

... . τό σῆμα σβῆνει

Ἦταν Ἕλληνες καί ἔμειναν πιστοί στίς ἐθνικές παραδόσεις.Καί ἡ
πίστη τους αὐτή,διατηρήθηκε ἀσάλευτη στό διάβα τῶν αἰώνων.Στή μακρινή
χώρα τοῦ Πόντου,στήν ἀρχαία Κολχίδα,δόξασαν τήν Ἑλλάδα,ἀπό τά πανάρ-
χαια χρόνια,ὡς τό τέλος,τόν ξεριζωμό.

Στή Σινώπη,στή Σαμφούντα,Κερασούντα καί στά Κορυῶρα,σέ ὅλες τίς
κωμοπόλεις καί τά χωριά τοῦ Δυτικοῦ Πόντου,στήν Τραπεζούντα καί στήν
Ἀργυρούπολη,στήν περιοχή Κάρς,στά παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καί στά
ἐνδότερα,στά γραφικά ὑψώματα τῆς Ματσούκας,στήν Κρώμνη,τήν Ἱμερα,τή
Σάντα,στήν Ὀφη,στό Ἐρζερούμ,παντοῦ,τό ἑλληνικό πνεῦμα ἔλαμψε,γιά νά
σηορπίση τό φῶς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ στά βάθη τῆς Ἀνατολῆς,στόν
Πόντο,καί πρὸ πέρα ἀκόμη.

Καί πῶς ἄντεξαν στίς τόσες ἀντιξοότητες,στίς τραγικές περιστάσεις,
οἱ Ἕλληνες τοῦ Πόντου; Πῶς ἔζησαν μέσα σέ ἀλλόφυλους λαούς; Ἡ ἀτά-
λινη ψυχὴ τους στάθηκε ἀκλόνητη στίς λογῆς λογίων βαρβαρικές ἐπιδρο-
μές.Οἱ λαίλαπες καί οἱ παντὸς εἶδους πιέσεις,δέν μπόρεσαν νά δαμάσουν
τήν ποντιακή ψυχὴ.

Ἡ δόξα ἡ ἀρχαία,ἐγίνε πνευματικὴ ἀντίσταση στοὺς ρωμαϊκοὺς χρό-
νους καί ἡρωϊκό,πνεῦμα στήν ἀκριτινὴ περίοδο,γιά νά λάμψη,ἔπειτα,ὁ
ἑλληνικὸς πολιτισμὸς στά χρόνια τῶν Κομνηνῶν.Καί ὅταν ἦρθαν τὰ σικτερινά
χρόνια τῆς δουλείας μέ τόν βάρβαρο κατακτητὴ,ὁ ἑλληνικὸς ἐθνικὸς ψυ-
χή καί πάλι ἐμεγαλουργήσε.Ἡ τουρκοκρατία δέν κατῴρθωσε νά κάμψη τό
ἐθνικὸ φρόνημα τῶν Ποντίων.

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες κρατοῦσε ἡ γενιά τους.Ἐκεῖ,στό μακρι-
νὸ Πόντο,παρέμειναν ἀκοίμητοι φρουροὶ τῶν ἐθνικῶν ιδεωδῶν,πιστοὶ φύ-
λακες στίς ἐπάλξεις τοῦ ἔθνους.Συνεχιστὲς τῶν ὡραίων παραδόσεων τοῦ
Γένους,στάθηκαν οἱ Ἑλληνοπόντιοι,μέ πείσμα,μέ τήν συναίσθηση τῆς ἐθνι-
κῆς τους εὐθύνης πρὸς τίς μέλλουσες γενεές τῶν Ἑλλήνων,ἀκλόνητοι βρά-
χοι,ἀφοσιωμένοι στά πατροπαράδοτα.Γνήσιοι Ἕλληνες ὡς τό τέλος.Γι'αὐ-
τό τοὺς εἶπαν Τραντέλλετους...

Τ ρ α ν τ έ λ λ ε ν ο ι... τριάντα φορές Ἕλληνες...

Τιμή και δόξα σ'αυτούς, πούν'επεςαν αγωνιζόμενοι για την τιμή και την ελευθερία της πατρίδας. Στην κατηγορία των ευγενικών αυτών ήρώων, ανήκουν και οι Έλληνες του Πόντου, οι Τραντέλλενοι... Ήταν η δόξα του Βυζαντίου, τό διαμάντι της Ελλάδας...

Χαρά στη μάνα, όπου γεννᾷ τέτοιους λεβέντες:...

Νά σάν τή μάνα, πού γεννᾷ, τὰ τράντα χρόνια μίαν
κι'έφτάει υιόν Τραντέλλενα, ρωμαίικον παλληκάρι
... Λ Υ Ρ Α ...

Θυμίζει ο άχός της λύρας τή δόξα του παρελθόντος, τούς ήρωικούς χρόνους του άκριτικού έπους, τήν ψυχική αντίσταση του ποντιακού λαού στις σκοτεινές δυνάμεις, στη βία των βαρβάρων.

Αποκορύφωμα του ψυχικού μεγαλείου του ποντιακού λαού, αποτελεί τό ήρωικό πνεύμα, πού φανέρωσε σέ μιά κρίσιμη ώρα της ιστορίας του: Τό 1461.

Σύγχυση και παραζάλη ανάμεσα στους άρχοντες. "Ομως, ή σκέψη του λαού, πεντανάθαρη, φτερούγισε πάνω από τούς αιώνες και τό σοφό λαϊκό ένστικτο κατάλαβε τό μήημα του υπέρτατου έθνικού καθήκοντος και προσδιώρισε τήν πορεία του μέλλοντος. Οι Τραντέλλενοι, μέ έντολή της ιστορίας, είπαν τό "Όχι" στον επιδρομέα. Αντιστάθηκαν και δημιούργησαν μέ τούς ήρωικούς τους άγώνες τίς προϋποθέσεις για τήν άνάσταση του Γένους, στην κατάλληλη ώρα.

Αυτό είναι τό βαθύτερο νόημα του ποντιακού ιστορικού δράματος "Τό Κάστρεν κι'οι Τραντέλλενοι" του Στάθη Ευσταθιάδη, πού θά δοθῇ αύριο τό πρωτ, στις 11 ή ώρα, στο Βασιλικό θέατρο Θεσσαλονίκης.

... ή λύρα σταματᾷ ...

Συνεχίζουμε τό πρόγραμμά μας μέ τόν ποντιακό ύμνο προς τόν άγνωστό ήρωα πολεμιστή.

Για τήν ελευθερία του έθνους, πολέμησε και έπесе, για νά μείνη άταφος ο Πόντιος άκρίτας, άταφος σέ κάποιο έρημικό τόπο. Δέν πρόφτασαν νά τόν θάφουν οι συμπολεμιστές του λόγω των πολεμικών γεγονότων.

Και ήταν τόσο άντιξοες οι περιστάσεις, πού οι συμπολεμιστές του δέν μπορούσαν νά προσδιορίσουν μέ ακρίβεια τόν τόπο, πού έπесе τό γενναίο παλληκάρι. "Ομως, ή ποντιακή μούσα φάλλει τόν ήρωισμό και ταυτόχρονα υποδείχνει τόν τρόπο για τήν άνεύρεση του τόπου, όπου έπесе τό παλληκάρι...

Μάνα σταυρόν κι'θά εύρίκς σ'έρημον τό ταφόπο μ'ιακή παράσταση στα ...
έρωτα τ'άγροχόρταρα, νά δείκνε σε τόν τόπον

Μονάχα τὰ ἀγριολούλουδα, τὰ πράσινα χορτάρια, ρώτησε, μανούλα μου. Αὐτὰ θά σοῦ δείξουν τό μέρος....

Καί ἡ ποντιακή μοῦσα, σέ μιά ὑπέροχη ὑμνωδία, τραγουδᾷ γιά τήν εὐγενική μορφή τοῦ ἥρωα...

Σὴν θάλασσαν κολυμπετής, σ' ὀμάλια πεχλιβάνος

Ὁ ἀητός, πού κρατᾷ τούς βραχίονας τοῦ παλληκαριοῦ, πετώντας στά οὐράνια ὕψη, ζωγραφίζει, ψηλά στούς αἰθέρες, τήν ὀμορφὴ εἰκόνα τοῦ ἥρωϊκοῦ πνεύματος, ὅπου ψηλά, πολὺ ψηλά, στέκει ἡ τιμὴ τοῦ ἔθνους, ἐνῶ, κάπου στά χαμηλά, πάνω στή γῆ, τό τίμιωμαῖμα τοῦ παλληκαριοῦ, πού ἔπασσε ἀγωνιζόμενος γιά τήν πατρίδα, ζεστό, ἀχνίζει ἀκόμα....

Ἀητέντες ἐπαραπέτανεν, μέ τούς βραχίονες τοῦ παλληκαριοῦ στά νύχια του....

Πές μου ἀητέ μου, τί κρατᾷς στά νύχια σου, πού κεῖται τό παλληκάρι;.

- Ἐκεῖ πέρα, μακριά....

Τιμὴ καί δόξα, στούς ἥρωες τῆς πατρίδος....

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Στό ὑπόλοιπο μέρος τῆς ἐκπομπῆς μας, θά ἀκούσετε σιμπούς καί τραγούδια ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τοῦ Πόντου (5 σιμποί).

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Καί τώρα....

. Σ Η Μ Α

Νεαρό τήν ποντιακή καλλιτεχνική ζωή.

. τό σῆμα σβήνει

Ὁ ποντιακὸς θίασος Θεσσαλονίκης δίδει αὖριο τό πρωτὸ, ὥρα II, στό Βασιλικὸ θέατρο Θεσσαλονίκης, τό ἔργο " Τὸ Κάστρεν κι' οἱ Τραντέλλενοι " (ποντιακὸ ἱστορικὸ δράμα) τοῦ Στάθη Εὐσταθιάδη. Σκηνοθεσία Βάνια Ὑγρόπουλου καί Μιχάλη Κυνηγόπουλου. Οἱ Ποντιακοὶ χοροὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ Μιχάλη Καραβελά.

Στις 19 Φεβρουαρίου, τό καλλιτεχνικὸ τμήμα τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης, δίδει τὴν ποντιακὴ ἐπιθεώρηση " Ἀτότε κι' Ἀτώρα " τοῦ Γιώργου Τσουλφᾶ.

Λίαν προσεχῶς, ὁ θίασος δίδει τό ἴδιο ἔργο " Τὸ Κάστρεν κι' οἱ Τραντέλλενοι " τοῦ Στάθη Εὐσταθιάδη, στὴν Ἀθήνα.

Ἐξ ἄλλου, ὁ ποντιακὸς θίασος Θεσσαλονίκης, θά δώσῃ ποντιακὴ παράσταση στά πλαίσια τῶν καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἑβδομάδος τῶν Φοι-

τητῶν τοῦ Νομοῦ Κιλικίς, πού θά λάβουν χώραν στήν πόλη τοῦ Κιλικίς, ἀπό
19 ἕως 26 Φεβρουαρίου.

..... Σ Η Μ Α
'Ακούσατε νέα ἀπό τήν ποντιακή καλλιτεχνική ζωή.
..... τό σῆμα σβήνει

Τό τακτικό μας πεντάλεπτο τῶν ἀφιερώσεων.

Τόν σκοπό, πού θά μεταδοθῇ σέ λίγο, τόν ἀφιερώνουν οἱ Βασίλης καί
Διαλεκτική Γαβρηλίδου ἀπό τήν Δυτική Γερμανία στούς δικούς των στήν
Κοικινιά Κιλικίς, 'Ελισάβετ Καρασαββίδου στόν ξάδελφό της Εὐθύμη Καρασαβ-
βίδη, πού ὑπηρετεῖ στήν Τρίπολη, Γεώργιος Μικρόπουλος στήν γυναῖκα του
Αἰκατερίνη στήν Σταυρούπολη Θεσσαλονίκης, Μένιος Τοπακίδης στούς δικούς
του στήν Δράμα, Παναγιώτης Χαράλαμπίδης στούς συγγενεῖς του στό χωριό
Καμπάνη Κιλικίς, Τονικίδης Παντελῆς στούς δικούς του στήν 'Αξιούπολη Κιλ-
κίς, Νίκος Πιλαλίδης στόν Νικόλαο Γεωργιάδη στόν Τετράλοφο Κοζάνης,
Νίκος Στεφανίδης στούς συγγενεῖς του στήν Ποντοκώμη Κοζάνης καί στό
Πάδραμα Θεσσαλονίκης, Σταῦρος Τουμανίδης στούς συγγενεῖς καί φίλους του
στό Ριζοχώρι 'Αριδαίας, Παρθένα Αὐγιτιδίου στά ἀδέλφια της στό Σιδηρό-
καστρο, Χρήστος Χαλκίδης σέ ὅλους τούς δικούς του στήν περιοχή Πλατανά-
νια Πορρόβα Σερρών καί τό συγκρότημά μας στόν ὑπενωματάρχη Μαυρόπου-
λο καί χωροφύλακα 'Αμοιρίδη στήν Θεσσαλονίκη.

..... ΛΥΡ - ΤΡΑΓ
'Η ἐκπομπή μας τελείωσε.

..... Σ Η Μ Α
Κοντά σας καί πάλι, τό ἐρχόμενο Σάββατο, αὐτή τήν ὥρα. Τήν ἐκπομπή
αὐτή γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης. Συμμετέχει ὁ Χρύ-
σανθος. Στή λύρα ὁ Γεωργιούλης Κουγιουμτζίδης, ὁ Γεώργιος Κουσίδης καί ὁ
Παναγιώτης 'Ασλανίδης.

..... τό σῆμα σβήνει

Ἀπό τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ἀρτοῦσε ἡ γαυρία τους. Ἦκε, στό μαυρι-
νὸ Πόντο, καὶ ἔφταναν ἀπολαμβάνει φρούτα τῶν ἐθνικῶν ἰσχυρῶν, πιστοὶ τό-
ποις εἰς ἐκδόσεις τοῦ ἐθνικοῦ ἐνδοχιστοῦ τῶν ἑθνικῶν παραδόσεων τοῦ
Γένους, στίβησαν οἱ Ἕλληνοπόντιοι, καὶ πείσαν, καὶ τὴν συναίσθησιν τῆς ἐθνι-
κῆς τοῦς εὐδύνει πρὸς τὴν μέλλουσαν γενεὴ τῶν Ἑλλήνων, ἀνιδνετοὶ βρά-
χοι, ὀφουσιμένοι εἰς κατὰ κράτος, Γνήσιοι Ἕλληνες ἐκ τοῦ γένους. Γι' αὐ-
τὸ τοὺς εἶπαν Τραντέλληνους...

Τὸ αὐτὸ εἶδος... τριάντο φορές Ἕλληνες...